

חוטים שנפסקו וטלית שנקרעה

קטעים משוע"ר – הקשורים לנושא השיעור

שלח טו, לח

ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדורותם, ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת.

תצא כב, יב

גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה.

שוע"ר סי' יא

א מצות ציצית בזמן שהיה תכלת מצוי היה מצותה שיקח ב' חוטין צבועין [בצבע] הנקרא תכלת וב' חוטין שאינן צבועין הנקראים חוטי לבן מפני שאין אנו מצווים לצבען ממילא נשארים בלבנותם ועכשיו שאין לנו תכלת צריך ליקח ב' חוטי לבן במקום ב' חוטי תכלת מפני שאין ציצית פחות מד' חוטין שנאמר גדילים תעשה לך ואין גדיל פחות מב' חוטין שגודלן זה על גב זה וכשהוא אומר גדילים הרי כאן ארבע ואם הוסיף אפילו חוט א' על הד' חוטין הרי עבר על כל תוספת ולכן אותה הציצית שהוסיף בה החוט היא פסולה עד שיסיר חוט א' ממנה עין סי' יו"ד.

ב חוטי הציצית צריכין שזירה, שנאמר פתיל תכלת שיהיה טווי ושזור כעין פתילה, ומה תכלת טווי ושזור אף לבן כן שהרי הוקשו זה לזה שנאמר גדילים תעשה וגו'.

ה ד' חוטי הציצית צריך ליתנם לטלית ולכפלים כדי שיהיו ח' חוטין, שנאמר פתיל תכלת שיהיה כפול כעין פתילה. ולאחר שכפלו צריך שיהיה בכל חוט מהח' חוטין אורך י"ב גודליו.

יח שיעור מלא קשר אגודל שאמרנו שצריך להרחיק הנקב משפת הבגד, אין צריך לזוהר בזה אלא בשעת הטלת הציצית בבגד, אבל אם לאחר שהטיל הציצית בבגד ניתקו מחוטי השתי או הערב ונתרחב הנקב וירדו הציצית למטה ממלא קשר אגודל כשר, וכן אם לאחר הטלת ציצית בבגד נסתר הבגד מלמטה בשפתו עד שנפחת מן השפה עד הכנף משיעור מלא קשר אגודל כשר, שלא הקפידה תורה על זה שלא תהא הציצית תחת הכנף אלא בשעת עשייה שנאמר ועשו להם ציצית על כנפי וגו'.

כט נוי ציצית שיהיה שליש אורך החוטין דהיינו ד' גודליו גדיל וב' שלישי ענף. ואפילו האריך הציצית יותר מ"ב גודליו צריך שיהיה שליש האורך גדיל והקשרים והכריכות ביחד הם נקראים גדיל בכל מקום ובין הכל לא יהיה אלא שליש אורך החוטין דהיינו ד' גודליו. וברעיא מהימנא כתוב שיהיה בין קשר לקשר כמלא רוחב אגודל לבד מהקשרים.

שוע"ר סי' יב

א אע"פ שכבר ביארנו שבשעת הטלת הציצית בבגד יהיה אורך כל חוט מהח' חוטין י"ב גודליו מכל מקום אם לאחר שהטיל הציצית נפסקו כל הח' חוטין ולא נשתייר מכל חוט וחוט מד' חוטין הארוכין אלא כדי לעשות בו עניבה... כשר.

ב במה דברים אמורים שצריך להיות בחוטין הפסוקין כדי עניבה כשנפסקו ה' חוטין מהשמונה או יותר אבל אם לא נפסקו אלא ד' חוטין מהשמונה אע"פ שלא נשתייר מהם כלום... אפילו אם נפסקו כל הח' חוטין וד' מהם נפסקו לגמרי וד' חוטין אחרים שמצד הב' של הקשר לא נשתייר בהם אלא כדי עניבה כשר כיון שנשתייר מכל חוט מד' חוטין הארוכים כדי עניבה אין צריך יותר.

ג ויש אומרים שלעולם אין מכשירין אפילו אם נשתייר כדי עניבה אלא אם כן נשתיירו ב' חוטין ארוכין שלמים דהיינו ד' ראשים שכל אחד יש בו י"ב גודליו, מפני שזהו שיעור ומנין חוטי לבן בזמן שהיה תכלת, ולכן אף עכשיו שאנו צריכים להשלים ב' חוטי לבן במקום ב' חוטי תכלת, מכל מקום להשלמה זו די בחוטין הפסוקים שיש בהם כדי עניבה, כיון דבשעת הטלת ציצית לבגד היו כל החוטין שלמים, אבל ב' חוטין שהם עיקר המצוה והיו צריכין להיות אף בזמן שהיה התכלת, אלו החוטין צריכים להיות לעולם בשלימות.

ו כל מקום שצריך להשתייר כדי עניבה יש אומרים שצריך להשתייר כל הגדיל שלם ומן הענף ישתייר כדי עניבה וי"א שאפילו אם נפסקו במקום שהם כרוכים בגדיל ולא נשתייר בהם ממקום שנפסקו עד מקום שיוצאים מן הכנף דהיינו התחלת הגדיל אלא כדי עניבה כשר... ומנהג העולם להחמיר להצריך כדי עניבה מן הענף.

ג ואם ירצה לקשור בחוט שנפסק עוד חוט אחר כדי להשלימה ליי"ב גודלין הרשות בידו ... משום דהקשירה חשובה חיבור גמור כאלו הן חוט אחד ממש.

ד במה דברים אמורים שהקשירה מועלת לעשותן חוט אחד כשנקשרו קודם עשיית החוטין בבגד, אבל אם לאחר שהטיל החוטין בבגד נפסק חוט אחד מד' חוטין הארוכין ולא נשתייר בו כדי עניבה בענין שהציצית פסולה, אין מועיל לו לתקנו ע"י שיקשור בו עוד חוט, כיון שכבר נפסלה הציצית אין מועיל לו להכשירה.

יב אם נחתך או נקרע הכנף ונפרד לגמרי מן הטלית ואין בו במקום שהציצית תלויה בו ג' גודלין על ג' גודלין שיעור הראוי להיות נקרא בגד, יש אומרים שאותו הכנף נפסל מלהטיל בה ציצית אפילו אם ירצה להתיר אותה הציצית התלויה בו ולהטיל בו ציצית אחרת חדשה אחר התפירה, משום דאותו הכנף כיון שאין עליו שם בגד שהרי אין בו ג' על ג' גודלין לכן אין התפירה מועלת לו לחברו עם הטלית, ואע"פ שהוא מחובר בו הרי הוא נחשב כמפורד ממנו ואינו נחשב בכלל הטלית, והציצית התלויה בו אינה פוטרת את הטלית אפילו הטיל בו את הציצית לאחר שתפרו עם הטלית שהרי אין הציצית תלויה בטלית כלל ... ואע"פ שיש חולקין על סברא זו מכל מקום במקום שאפשר יש להחמיר.

יד ונוהגין לתפור חתיכת בגד בכנפי הטלית משום דרוב בגדים אפילו חדשים יש בהן תפירה תוך ג' אגודלין לשפת הבגד ולסברא הראשונה שנתבאר בסמוך אין להיות שום חתיכת בגד תפורה תוך ג' גודלין לשפת הבגד במקום הטלת הציצית לכן נותנין במקום הטלת הציצית חתיכת בגד של ג' גודלין על ג' גודלין שאין בה שום תפירה כדי שיהיה הציצית תלויה על מקום הראוי להיות כנף ואפילו אם החתיכה ההיא שנותנין בכנפות הטלית היא של עור אין בכך כלום שהרי הטלית של בגד וכנפיה של עור חייבת בציצית כמ"ש סי' יו"ד.

טז אם נקרע הכנף במקום הראוי להטיל בו ציצית דהיינו תוך ג' גודלין לשפת הכנף ולמעלה ממלא קשר אגודל משפת הכנף, יש אומרים שאפילו אין שם אלא קרע משהו לא יתפרנו בחוט הראוי לציצית, כגון אם הטלית של פשתן לא יתפור את הקרע בחוטי פשתן רק בחוטי משי או שאר מינים ואם הטלית של משי לא יתפרנו בחוטי משי ואם הטלית של צמר לא יתפרנו בשל צמר אלא בשל משי או בשאר מינים, ואיסור זה הוא גזירת חכמים שמא ישתייר מחוט התפירה ויניחנו שם בכנף לשם ציצית ויוסיף עליו ז' חוטין דהיינו ג' חוטין ארוכין ויכפול כל א' לב' וחוט א' קצר יקשרנו בראש החוט שנשתייר מהתפירה וחוט זה הוא פסול מפני שלא נטווה לשם ציצית. ולפי סברא זו אפילו אין שום קרע בכנף רק שתופר סביב הנקב שהציצית תלויה בו כדי שלא יתרחב הנקב, וכן התופר חתיכת בגד בכנפי הטלית אם הוא תופר בחוט שראוי לעשות ממנו ציצית לזו הטלית, צריך לזהר שלא תהא שום תפירה תוך ג' גודלין לשפת הכנף ולמעלה ממלא קשר אגודל משפת הכנף מטעם שנתבאר, אע"פ שיש חולקים על סברא זו מכל מקום יש להחמיר במקום שאפשר. ואפילו לסברא זו אין איסור אלא אי"כ תופר בחוט לבן אבל בחוט צבוע אין לחוש שמא יצרפנו לשאר חוטי הציצית דעכשיו אין נוהגין כלל לעשות ציצית צבועים.

פסקי הסדור הל' ציצית

אם הקרע מפולש מצדו האחד ועד השפה ועד בכלל, בין שהקרע לאורך הטלית ומתחיל משפת הטלית שמצדה תוך ג' אצבעות לשוליה ובין שהקרע ממטה למעלה ומתחיל משוליה תוך ג' אצבעות לשפת הטלית שמצדה לרחבה, אף על פי שמקום הציצית שלם, נפסלה הציצית, הואיל ואין לה כנף שלם כשיעורו שהוא שלש על שלש אצבעות. והוא שאורך הקרע יותר מרוחב אצבע ומחצה שהוא רוב שיעור הכנף וכאילו נקרע כולו. ואם חוזר ותופרו אינו מועיל להכשיר ציצית הראשונה מאחר שנפסלה כבר והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי בפסול.

אבל להתיר הראשונה ולחזור ולתלותה או ציצית אחרת יש מכשירים, ויש פוסלים ואומרים שאין תפירה מועלת בקרע מפולש מצדו אחד שבתוך ג' אצבעות שיעור הכנף, ויש לחוש לדבריהם במקום שאפשר.

אם נפסק אפילו חוט אחד מעיקרו דהיינו על הכנף או אפילו תוך הגדיל פסולה. אבל אם נפסק אחד מן הראשין היוצאין חוץ לגדיל כשרה אפילו נפסק לגמרי ואם נפסקו ב' ראשין אפילו יוצאים מצד אחד של הקשר אם לא דקדק בעת עשיית הציצית שיהיו ד' ראשין עומדים לעולם מצד אחד פסולה אם לא נשתייר באחד מהם כדי עניבה וכל שכן אם אחד יוצא מצד זה ואחד מצד השני ואם נפסקו ג' ראשין פסול בכל ענין אפילו נשתייר בכל אחד מהן הרבה יותר מכדי עניבה.